

M 7770:1-5

Landskap:	Småland	Upptecknat av:	Blenda Andersson
Härad:	Allbo	Adress:	Skörda, Vislanda
Socken:	Vislanda	Berättat av:	----
Uppteckningsår	1941	Född år	1880 i Vislanda

Barnsjukdomar

(Självbiografi)

Då jag var barn, minns jag ej att jag var sjuk. Då jag var 8 år, fick jag mässlingen och som följsjukdom påsasjukan. Något botemedel häremot talades det inte om. Och så snart jag orkade stiga upp efter påsasjukan, fick jag gå ut och vakta korna i den fuktiga, kyliga väderleken i september och oktober månader.

Då vi barn var förkylda, fick vi varmt te, som mor kokat på torkad isop, och tillsatt med honung. För att vi ej skulle få skabb eller klåda smorde mor oss med svavelsmörja, som beretts av pulvriserad svavel och osaltat smör. Samtidigt skulle vi intaga något lite av svavlet. Om detta var ett utmärkt medel mot nämnda hudsjukdomar, vet jag ej. Men vi barn led ej varken av dessa eller andra hudsjukdomar då vi växte upp. Då man hade "ankelsår" överbands dessa med groblad eller tobaksblad av tuggtobak.

När man skar sig så det blödde starkt, överbands såret med "fräsbollar" (röksvamp) för att blodet skulle stanna. Som läkemedel mot öppna sår användes "vittveävebrännvin" (brännvin varpå man lagt vitsippor). Då man hade huvudvärk bands skurna råa potatisskivor över pannan. Och då ögonen var röd eller svullna eller det värkte i dem, bands hårdkokta varma ägg skurna i skivor över ögonen.

Då jag fällde mina ditänder, fick jag ej kasta dessa under "hålan himmel" utan under tak. Men av vilken anledning vet jag inte, men troligen för att trollen ej skulle få tag i dem och så få makt att förgöra en för hela livet. Jag skulle därför kasta tänderna upp på stickugnen, och säga: "Här är en guld tand, men jag vill ha en bentand istället".

Då man klippt naglarna, fick man ej heller kasta ut dessa, för eljest kunde troll eller andra onda ting förgöra en, så man blev sjuk. Och naglarna borde helst klippas på en fredag. Man fick ej heller kasta ut sitt hår, ty om fåglarna eller skatorna byggde sitt bo därav, fick man ont i huvudet. Därför borde såväl hår som naglar brännas upp.

Då man hade vårtor på händerna skulle man tvätta bort dessa i regnvatten, som stannat i en ihålig sten. Och när man tvättade sig i vattnet, skulle man 3 gånger säga: "Jag ska tvätta bort mina vårtor". Jag hade ett par vårtor på mina händer då jag var cirka 7 år. Och jag försökte nämnda medel, men det hjälpte inte. Sedan var det någon som rådde mig att klyva ett äpple i 2 delar

och gnida samman äppelhalvorna så det fradgades, och sedan smörja vårtorna med fradgan. Därefter skulle jag lägga ihop äppelhalvorna och gräva ner äpplet under en jordfast sten. Men när jag gjort detta, försvann vårtorna genast och kom aldrig åter.

Då jag var 5 år, var min syster Martina sjuk av gulsjukan. I Vislanda sn bodde vid denna tid en kvacksalvare vid namn Sjölin. Han rådfrågades för Martinas sjukdom, och han ordinerade då att mor skulle koka ett ägg, och så skulle Martinas naglar avklippas på händer och fötter och läggas i ägget. Detta ägg skulle sedan nergrävas i en myrstack en söndagsmorgon innan solen gick upp. Något annat botemedel för sin sjukdom fick min syster ej, men hon blev frisk ändå. Jag minns denna händelse så väl, därför att jag skulle visa mor var det fanns en myrstack.

Samtidigt som min syster Martina hade gulsjukan hade hon även tandvärk. Så Sjölin rådfrågades även om han visste något botemedel häremot. ”Jo, dä vet ja, hon ska bara sätta tannavärken i en vieboske (videbuske), så sleppä hon värken gäjnast. Men hon ska göra't en torsdasmörän innan solen kömmä öpp. O då ska hon skära en klynga (klyka) itu på viebosken, o så ska hon skära dän en speta i klyngan o peta tannen mä, som dä värkä i. Sin ska hon sätta dit spetan igän, där hon to'na. O sin ska hon binna ihop klyngan mä ett bast, så hon växä ihop igän.” Detta var Sjölin's botemedel mot tandvärk. Men jag minns att syster Martina ej slapp sin tandvärk, förrän hon några år senare lät en tandläkare i Växjö dra ut 7 st trasiga tänder på en gång – utan bedövning, vilket låter otrevligt, men är sant.

Jag minns att jag hade tandvärk då jag gick i skolan. Värken var så svår, att den gav mig ingen ro om nätterna. Far ville att jag skulle resa till doktor Kindblom, som hade mottagning i Grimslöv, och låta dra ut tanden. Men det gick ej för doktorn att dra ut min tand. Tanden var fastvuxen, trodde doktorn, och rådde oss att lägga senapsdeg på kinden. Emellertid fortfor min tandvärk. Någon av de mina föreslog, att vi skulle pröva det gamla botemedlet mot tandvärk, och ”sätta hank” i örat på mig. Jag var utledsen på min envisa tandvärk, så jag försökte gärna vad som helst. Min syster Anna trädde en synål med grov, hemspunnen sytråd av linne. Sedan höll hon ett ullnystan under öronsnibben och så stack hon nålen igenom öronsnibben och drog igenom tråden. Sedan knöt hon ihop tråden till en liten ”hank” (ögla) som fick sitta kvar i öronsnibben. Denna ”hank” skulle sedan dra till sig tandvärken. Men jag skulle emellanåt dra på ”hanken”, för att den ej skulle växa fast i örat.

Då jag sedan kom till skolan, skrattade läraren åt mig för att jag ”satt hank i örat”, och jag skrattade också. Men tandvärken försvann, och sedan var jag glad. Då jag var barn var det också brukligt att lägga ”janinplåster” bakom örat när man hade tandvärk. Detta plåster som drog håll, troddes även dra till sig tandvärken.

Min syster Anna berättade, att då hon var ung var hon hos 3 st personer som drog ut tänder med ett gammalt handsmitt instrument, som kallades ”nyckel”. Den första hon var hos, var en gammal gumma som kallades ”Dahl-Åling”. Då hon drog ut tanden på Anna, bröt hon sönder ”tandlådan”, så att ett stycke av käkbenet följde med. Den andre som drog ut en tand på henne var godsägaren Söderström. Detta var också plågsamt, men det gick utan komplikationer.

Den tredje gången gick hon till en gammal gubbe som kallades ”Fesete-jägarn” och bodde i Blådinge sn. Han drog också ut tänder med en s k ”nyckel” eller tandnyckel. Då hon kom till honom, visade han först henne alla tänder som han dragit ut på folk, och vilka han satt i väggen

emellan timret utanpå sin stuga. Sedan slipade han tandnyckeln med en liten sänna. Sedan fick hon sätta sig ute på en gammal murken stol, och så skulle han försöka dra ut tanden. Han drog och drog och bände och drog, men tanden följde ej med. Så slipade han tandnyckeln gång på gång, och drog och bände på tanden, men den satt alltjämt kvar. När han på detta sätt plågat henne i en timme, var hon alldeles förbi och ville gå hem. Men då blev han arg och sade: "Ess ja ska binga de ve stolen så ska ja dra ut åjtätannen på de, ingan du går härifrån!". Sedan tog han en trase och lade brott mot tanden, och så bände han till så Anna tyckte att hennes huvud slets ifrån kroppen och flög ut i luften, och att hans stuga vände sig uppochner, men då gick tanden ut! När Anna hade hämtat sig efter denna hemska smärta, frågade hon gubben vad det kostade att få tanden utdragen? "Jo, ja ska ha 12 skilling. Dä har ja fått för varåjnda tann ja tatt ut!", svarade gubben. Förr fick de ej vara ömskinnade!

Vid Vislanda stationssamhälle bodde omkring sekelskiftet 1900 en smedmästare Sandberg, som också drog ut tänder med en "tandnyckel", när någon bad honom därom. Och då fick de sitta på städet i smedjan, medan han drog ut tanden. Denna konst låg i arv hos smedmästaren, ty både hans far och farfar hade dragit ut tänder med en handsidd tandnyckel.

Upptecknat av Blenda Andersson i Skörda

Vislanda sn